

Ennek a számnak ára 4 korona.

Negyvenegyedik évfolyam.

44. szám.

Debreczen, 1921 október 21.

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, félíven.
Előfizetési ár: egész évre 80 kor., félévre 40 kor.
Egyes szám ára két korona.

↔ Szerkesztőség és kladóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Problémák.

A zsinat néhány ülés alatt gyorsan végzett és eloszlott, hogy majd — talán megint egy év múlva — saját lételének biztosítása végett egy-két ülésre megint összejöjjön. Vannak, akik türelmetlenül várják a zsinat nagyobb arányú munkálkodását, de higgadt megfontolás után — úgy hiszem — mindenkinek be kell látni, hogy a mostani viszonyok közt mégis az a leghelyesebb eljárás, amelyet a zsinat követ.

Viszont azonban azt sem lehet kétségbevonni, hogy az egyháza sorsán töprengő református magyarnak számos probléma mered elébe olyan, amelynek egyháza érdekében sürgős megoldását a zsinattól várja.

Nem azokra a nagyon szép gondolatokra célozok itt, amelyeket az úgynevezett kunhegyesi konferencia emlékirata vitt a zsinat elé. Ezeket a gondolatokat az egyház vezetőinek, lelkészeknek és presbitereknek, komoly és céltudatos munkásságával részben meg lehet valósítani törvényhozási beleszólás nélkül is; részben meg akármiféle törvényalkotás után sincs biztosítva a megvalósításuk. Mert a kunhegyesi konferencia kívánságainak megvalósításához nem jogszabályok kellenek, hanem a Krisztussal közösséget érző hívő lelkek.

Ellenben igenis vannak előttünk problémák, amelyek igazában nem is az egyháznak, mint egyháznak, hanem csak az egyháznak, mint emberek társaságának súlyos kérdései. Meglátta ezeket a kérdéseket a zsinat is és — legalább részben — igyekezett rájuk feleletet adni. De nem tudom, ez a felelet milyen picike kis részét lesz képes elosztatni az előtornyosuló nehézségeknek.

Az egyik nagy probléma, amely jogi rendezést vár s ma még nem nyerhet, a tőlünk elszakított részekhez való viszonyunk. Mi bizonyára minden erőnket megfeszítjük azért, hogy egyházunknak régi egysége a változott viszonyok közt is megmaradjon, — ám kérdés, vajon az új államalakulások ezt lehetővé teszik-e? Annyi bizonyos, hogy egyházi törvényeink

csorbítatlan fennállásán már is rés üttetett azzal, hogy cseh-szlovák és román területen új egyházkerületek alakultak a zsinat határozata nélkül. Mindazáltal a zsinat — igen helyesen — a jogfolytonosság alapján maradt és nem hozott semmi olyan határozatot, mely ezen területeken levő egyházi szervezeteket, vagy azok képviselőit az egységes magyar református egyháztól elválasztaná s ami rendelkezést tett idevonatkozóan — a zsinat, meg a konventi bíróságok határozatképessége tekintetében — csupán arra való, hogy a maga működésének lehetőségét biztosítsa.

De bármennyire helyes a zsinatnak ez a tartózkodó eljárása, másrészt kétségtelen, hogy ép ennek folytán több vonatkozásban tisztázatlan a helyzet a szétszakgatott egyházi alakulatok viszonyait illetően. Nem gondolok semmiféle likvidációra, ami hiszen majd akkor történik meg, ha kikerülhetlenné válik a helyzet. Sőt a leszakított részegyházkerületek és részegyházmegyék sorsával sem foglalkozom, hiszen ezek a megkezdett úton most már maguk kötelesek a maguk adminisztrálásának módozatait megtalálni. Azonban itt vannak a nálunk maradt egyházmegye-részek, amelyeknek miként igazgatása tekintetében a zsinat semmi újabb útbaigazítást nem adott. A tavalyi határozat — az igazgatásnak a törvényes helyettesekkel ellátása nem mindenütt hajtható végre. Olyan részegyházmegye, melynek esperese, gondnoka, egész tisztviselőkara odaát van s itt csak nagyon kevés számú egyházközség maradt — a tavalyi határozatnak inkább másik rendelkezése alá eshetik: csatlандó lesz más egyházmegyéhez. De az eféle rendezéseknél is — melyek most már az egyházkerületekre várnak — nagy óvatossággal és körültekintéssel kell eljárni.

A másik nagy probléma, amit a zsinat szintén érintett, az egyház anyagi helyzetének problémája. Az egyházak és iskolák anyagi helyzete és anyagi kötelességei tekintetében az értékelődés következtében olyan változások álltak elő, amelyekkel megbirkózni

szinte emberfeletti feladat lesz. Mert az a részlet, amellyel a zsinat foglalkozott — a behivatalnokok javadalmának ügye — még ha minden esetben kedvező megoldás következne is, a zsinat rendelkezése nyomán, — csak nagyon parányi hányada amaz — az én látásom szerint rémítő — problémáknak, melyek az anyagi kérdéseket illetően előttünk állanak. Lehet, hogy kis eklézsiáink megbirkóznak a mostani helyzettel, sőt tán itt-ott meg is erősödnek, de nagy intézményeink: a közalap, a nyugdíjintézet, a kollégiumok nem lehetnek képesek a rájuk váró feladatot megfelelő módon teljesíteni.

Éhező öreg papok, nyomorgó özvegy papnők, elhagyatott papárvák, leomló templomok, csak fizetőket tanító iskolák: ez legyen a jövőnk?

Gondolkozzunk, atyámfiak és cselekedjünk, míg nem késő.

Egyház

Megjelent az új énekeskönyv.

Ha nem volnánk letiporva, lenyűgözve, ujjongva örvendeznénk és ünnepélyes hallelujákat zengenénk annak örömeire, hogy amire oly sok ezren vártak, annyi buzgó lélek óhajtozott, megvan, kezünkben van: az új énekeskönyv.

Kiállításában nem a hadi munka, hanem a nehéz viszonyokkal birkózni kezdő és eredményekkel biztató erő hatását kelti. Kis alakú, a réginél nem sokkal vastagabb, ízléses, kedves könyv.

Beltartalmára, mint második próba-énekeskönyvre, sokan sokféle bírálatot mondtak. Ma már, amikor „a zsinat által kötelező használatra megállapított kiadás” kezünkben van, nincs helye az aprólékos kifogásoknak. A kritika nem némulhat el, nem volnánk reformátusok, ha ezt elnyomnók; ám kicsinyeskedni, jelentéktelen egyéni ötletekből kiindulva, az egyetemes énekeskönyv erejét gyengíteni, az összefonódott szálakat lazítani nem evangéliumi jellemvonás.

Bizodalunk és gyökeres reménységünk, hogy az Országos Református Lelkészegyesület debreczeni gyűlése alkalmából lelkipásztoraink nem mennek haza úgy, hogy a maguk és gyülekezeti tagjaik számára nem visznek néhány új zsoltárt, amely tartalmazza a régi-

ből az ősök hitének gyöngyeit és korunk lelki világának fényesre csiszolt ékköveit.

Énekeljétek minden népek
Új éneket az Ur Istennek!

Harangavatás Nagykállón.

A nagykállói református gyülekezet a háborúba vitt harangjai helyébe f. hó 16-án állította be az első új harangot nagy ünnepségek keretében. Az egyház emez örömnepére elhívta dr. Baltazár Dezső püspökünket, aki Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyző, dr. Lencz Géza egyetemi tanár, Frauenfelder Arnold svájci lelkipásztor és mások kíséretében szombaton este érkezett Nagykállóba. A fogadás impozáns volt, Seress József községi főjegyző mondott szíves üdvözlő beszédet, Pelyvás Juliska szép csokrot nyújtott át s püspökünk meleg szavakkal válaszolt. Fáklyafény mellett bandériummal vonult be a hosszú kocsisor a község szívébe, ahol Görömbei Péter nagykállói lelkipásztor biblikus üdvözlésére püspökünk felelt evangéliumi ihlettel és erővel. Este Nánássy Andor főgondnok látta gazdag vacsorára vendégül a debreczenieket és a község vezető embereit.

Vasárnap reggel 8 órakor a templom udvarán a XC. zsoltár és a Református Dalárda éneke után Görömbei Péter mondott buzgó-ságos imádságot, melyet követőleg Nánássy Kató úrleány koszorúzta meg a harangot, amely a Hymnus hangjainál indult fel a magasba, hogy elfoglalja helyét hivatása teljesítésére. Lelki gyönyörűség szállta meg az őszi verőfényben várakozó híveket, amikor megkondult az új harang fél tízkor, híván mindenkét az Úr házába.

A nagy templomot teljesen megtöltötte a hallgatóság, amelyet Szikszay András ibrányi lelkipásztor szárnyaló imádsága vitt a kegyelem trónusához. A Református Vegyeskar éneke után püspökünk mondott I. Kor. 14. alapján mesterien felépített, lelket megrázó alkalmi beszédet. A Szózat és gyülekezeti záróének elhangzásával mindenki úgy távozott a templomból, mint akik érezték, hogy szívökben erősödtek és épültek.

Az istentisztelet végeztével presbiteri gyűlés volt, amelyen Görömbei Péter lelkész lelkesedéssel adott kifejezést annak az őszinte ragaszkodásnak, tiszteletnek és megértésnek, amellyel a nagykállói egyház viseltetik püspöke iránt. Dr. Baltazár Dezső püspök keresetlen szavakkal mondott köszönetet az üdvözlőre, jelezve, hogy az ősök hite által szerzett anyagi és erkölcsi kincseket rendületlen bátorsággal védelmezi, egyben kéri a presbiteriumot, hogy őt világos látással, áldozatkészséggel és szeretettel kövessék, segítsék. Ezután Nánássy Andor helybeli főgondnok vázolta az új harang

történetét s az öntendő második harangra 10,000 K-t ajánlott meg. A jelenvoltakra feledhetetlen lesz az a jelenet, ami ekkor következett; egymás után állottak fel s ajánlottak meg ifj. Toka Sándor kurátor 10,000, Kabai István, Görömbei Péter, Szabó Menyhért, Pelsőczy Béla 5000—5000, Frauenfelder Arnold svájci lelkipásztor 1000, Forró Károly 500 K-t és mások több-kevesebb összeget, úgyhogy kevés híján a második harang ára összegyűlt. A presbiteri gyűlés után tisztelgő küldöttségeket fogadott püspökünk.

Délben 240 terítékes közebed volt izletes ételekkel, tartalmas pohárköszöntőkkel.

Délután a templomban orgonahangversenyben gyönyörködtünk, amelyen Porzolt István újfahértói lelkipásztor építő és felemelő bibliamagyarázata mellett Peckl Mihályné precíz éneke, Zitás István átértett szavalata, Varga Ferenc gyönyörű szólóéneke, a Református Vegyeskar és Dalárda megkapóan sikerült énekszámai, valamint Árokháty Béla orgonaművésznek mesteri játéka nyújtottak műélvezetet a hallgatóságnak.

Este fél nyolckor műsoros estély volt a főgimnázium tornatermében. Az estét dr. Baltazár Dezső nyitotta meg, rámutatván a forrásra, amelyből a magyar erőt meríthet a mai nehéz viszonyok között. A Dalárda számai, szavalat és monológ kellemes hangulatba ringatták a közönséget. A Dalárdának mintaszerű vezetése Gáspár Endre kántort dicséri. Az estélynek meglepő száma volt dr. Keéky István ügyvéd alkalmi költeményének és több megragadó poémájának előadása. A szerzőben a vidék egyik legtemperamentumosabb és legértelmesebb poétáját ismertük meg. Hangverseny után táncmulatság volt záróráig. — A debreczeni vendégek és a vidéki lelkipásztorok vacsorán Görömbei Péter lelkész parókiájának szíves szeretetét élvezték.

Az egész nap bizonyosága volt a nagykallói egyház buzgóságának és áldozatkészségének, amelynek további gyarapodásán sokasodjék meg az Úr kegyelme.

GI.

Iskola

A debreczeni Tisza István egyetem tanévmegnyitó ünnepélye.

Méltóságteljes és lélekemelő módon folyt le a debreczeni Tisza István tudományegyetem 1921/22. tanévi megnyitásának ünnepélye folyó hó 8. napján délelőtt. Bevezetőleg tíz órai kezdettel istentisztelet volt a református Nagytemplomban, ahol a 37. dicséret 1. versének fennállva eléneklése után felzendült a XC. zsoltár 1. versének a gyülekezet által ihletett áhitattal való eléneklése: Te benned

bízunk eleitől fogva! Ezután a kollégiumi kántus szokott szabatossággal zengte el Mozart remek hymnusát, melynek befejező akkordjai után dr. Varga Zsigmond egyetemi ny. r. tanár, a hittudományi kar tagja a szószékbe ment fel, és az időhöz, alkalomhoz s gyülekezethez mérten, mély vallási buzgósággal teljes, evangéliumi gondolatokban bővölködő, honfiúi reménykedésre gerjesztő és a lelkeket Isten trónja elé emelő imádságot mondott, esedezvén erőért, lelki adományokért és áldásért a megnyíló új tanévben folytatandó munkához. A nagy hatású imádság befejeztével a kántus a CXVI. zsoltárt, a gyülekezet pedig záróének gyanánt a 179. dicséret 10. versét énekelte.

A templomból az egyetemi tanács, a tanári karok, a küldöttségek, az ifjúság és a nagyszámú érdeklődő közönség az ősi kollégium dísztermébe vonult, mely egészen megtelt az illusztris hallgatósággal. Az emelvényen az előző évi tanács az első, a jelen évi tanács a második sorban foglalt helyet hivatali ornátusban és a jelvényekkel, két oldalt pedig a díszruhás őrség állott sorfalat. Miután a kántus Bartay Nemzeti imáját gyönyörűen elénekelte, megkezdődött az egyetemi közgyűlés, melynek első programja szerint Pokoly József dr., az előző tanévi és így lelépő rektor beszámolt a múlt tanévi eredményről. Az egyetemi tanács egyéb jelentőségteljes intézkedésen kívül buzgólkodott segíteni a diákság anyagi nyomorúságán és evégett eredményes akciót indított; egyengette a hontalanná vált két testvéregyetem kedvező elhelyezkedésének útját, amivel e tekintetben az ügy elintézésének lendületet adott; felruházta az egyetemet a Tisza István nagy nevével, mely alkalomból a kormány képvisellete is jelen volt; továbbá végrehajtotta az orvosi kar megnyitását, ami ebben a tanévben tény lett. A figyelemmel hallgatott nagy érdekű beszámoló után a múlt évi tanács lelépő tagjai átadták a hivatali jelvényeket az új funkcionáriusoknak és mialatt a kántus Szabados Béla Hiszekegy dalamát énekelte, a jelen évi tanács a második sorból az elsőbe ült át. Ekkor a tanács és a közönség fennállva hallgatta végig Sass Béla ez idei rektor emlékeztetését az egyetemalapító I. Ferenc József királyról, az elévülhetetlen érdemű Tisza Kálmánról és a vértanúságig hű nagy magyar hazafiról, Tisza Istvánról, akinek neve egyetemünk ormán ragyog. Az emlékező szavak elhangzása után pedig Sass Béla megtartotta székfoglaló értekezését az *őszövetség maradandó jelentőségéről és nélkülözhetlen voltáról*. Kiemelte különösen az Isten üdvtervének szolgálatában álló héber profetizmus páratlan fontosságát s azt a körülményt, hogy Urunk Jézus Krisztus egyenesen a próféták ígehirdetéséhez csatlakozván, ezzel egyúttal arról is bizonyosságot tett, hogy az az Isten, aki magát ő benne kijelenti, azonos azzal, aki egykoron a maga prófétái által Izraelhez szólott. Urunk Jézus Krisztusnak ez a bizonyosságtétele pedig az ó- és újszövetséget felbonthatatlan egységgé kapcsolta össze. A rektori székfoglaló előadása után az egyetemi ifjúsághoz

buzdító beszédet intézett Dr. Erdős József, a hit-tudományi kar dékánja, vezérlő igékül választván az előbbi boldogabb időkben örökségül fennmaradt debreczeni főiskolai ifjúsági zászló eme feliratát: „Istenért, Hazáért, Szabadságért!” A bibliai szellemtől áthatott s keresztyéni, honfiúi és magyar nemzeti eszmények megvalósítására lelkesítő remek alkalmi beszéd kapcsán Dr. Erdős József az 1921/22. tanévet megnyitottnak nyilvánította. A kántus által intonált magyar nemzeti himnus elhangzása után eloszlott a népes, diszes közönség, melynek sorai-ban ott voltak az egyetem hivatalosain és ifjúsá-gán kívül gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok, Kratochwill Károly tábornok, Keil Ele-mér ezredes a tisztikarral, az egyházak lelkészei, a városi tanács tagjai, a vármegye, a tanintézetek, s más hatóságok és testületek küldöttei és még a tudomány iránt érdeklődők tekintélyes számmal. Az ily módon most már négy tudománykarral megnyitott egyetem hírben, névben, dicsőségben — vivat, crescat, floreat!

Közélet

Részlet „A kálvinista világnézet” c. felolvasásból.

Mostanában nagyon sokat emlegetik a tekin-tély elvét s szinte generalis orvosságul hirdetik minden bajainkra a *tekin-tély elvének* helyreállítá-sát, amelynek megingatása szült minden destruk-ciót ezen a világon. Vagyis ezek szerint a renaiss-ance és a reformáció indította meg a destrukció lavináját, amíg végre a bolsevizmus undok fertő-jébe jutottunk.

Hát én kimondom kálvinista őszinteséggel, hogy én csak egy föltétlen tekin-télyt ismerek, az egy igaz Istent, illetve az Ő mindnyájunkhoz inté-zett beszédét: a teljes Szentírást. Embereknek és emberi intézményeknek csak oly mértékű tekin-télyük van előttem, amilyen mértékben összhangban állanak a bibliából ismert isteni törvényekkel.

Allamnak és egyháznak, mint Istentől rendelt intézményeknek, minden törvényét tiszteletben tartom, azoknak feltétlenül engedelmességek; de ha azok az én legjobb meggyőződésem szerint Isten törvényeivel ellentétben állanak, minden erőmmel, minden törvényes eszközzel törekszem azok megváltoztatására. Állami és egyházi ható-ságokra, azok képviselőire illő tisztelettel tekintek, de emberi és isteni törvényeket sértő cselekedeteik ellen a tiltakozást erkölcsi kötelességemnek tartom.

Haladó ember nem várhat és ne várjon tőlem vak hódolatot.

Így értelmezem a tekin-tély elvét, csak ilyen mértékben ismerem el jogosultságát.

Aki ennél többet kíván, aki a tekin-télyelv védelmének leple alatt újrakovácsolja azokat a lelki békákat, amelyeket a nagy reformátorok pö-rölycsapásai összetörték, az veszedelmes destruktív munkát végez, mert állandó izgalomban tartja a

kivívott szabadság jogaira féltékeny emberiséget. Nem! A lelkiismereti szabadságot, a szabad kuta-tás, a szabad gondolkodás jogát nem szabad, nem lehet a tekintélyvédelem örve alatt elorzani az embertől, akit az Úr Isten szabaddá teremtett, hogy szabadon cselekedje a jót, szabadságot adott neki, hogy mindeneket megvizsgáljon, még az Isten-ség mélységeit is. „A szabadságban, amellyel Krisz-tus szabadokká tett, álljatok meg!” — szól az apostoli intés: (Gal. 51). Mi ezt az intelmet híven megtartjuk és keresztyén szabadságunkat életünk árán is megvédelmezzük.

A keresztyénséget lekicsinyítő, a keresztyén-ségre határozottan káros munkát végeznek azok, akik szóban és írásban folyton azt hirdetik, hogy csak az emberi szabadságok bilincsbeverése által lehet a keresztyén egyházat az összeomlástól meg-oltalmazni.

Szomorú volna, ha állításuk igaz lenne. De nem igaz! Az evangéliumi keresztyénség nagy igazságai oly erősek, hogy azokat a szabadkutatás eredményei soha-soha meg nem dönthetik. A világ-rejtély nagy kérdéseire értelmet és szívet kielégi-tőbb, megnyugtatóbb feleletet semmiféle tudomány nem adott és nem is fog adhatni soha, mint aminőt ad az evangéliom. Hadd próbálkozzék csak a kételkedő emberi elme a nagy kérdések megoldásá-val: próbálkozása csak folytatása lesz a sikertelen-ségek végtelen sorának és újabb bizonyíték a ke-resztyén világnézet abszolút igazsága mellett.

A tudományos kutatás teljes szabadságát kell tehát biztosítanunk; de gátat kell vetnünk annak, hogy tudatlan fecsegők a vallást gúnyolják, vagy hiszékeny tömegekbe vallásellenes hangulatot cse-pegtessenek. Tudós elmék lelkök kételyeit ám hadd tárják fel tudós könyvekben; kapjanak rá tudós feleletet s el lesz intézve a dolog a lelkek vesze-delme nélkül.

Hát a *szabadgondolkodók* szektájával szem-ben mi az álláspontunk?

Minden igaz kálvinista ember szabadgondol-kozó a szó igazi értelmében; de a modern, úgy nevezett szabadgondolkodók közé semmi esetre sem tartozhatik. Nem, mert ezek csalhatatlanok-nak képzelvén magukat, a hitélet, a vallásos érzés nagy birodalmát imperative eltiltják, elzárják a gondolkodó elme elől, elfogultabbak, türelmetle-nebbek a legorthodoxabb theologusoknál is, zsar-nok módra akarják kényszeríteni a lelket arra, hogy csak az általuk kijelölt területen keresse az igazságot; tehát tulajdonképen nem is szabad-gondolkodók, hanem zártkörű gondolkodók.

És a kálvinisták nem elfogultak, nem türel-metlenek más felfogásúakkal szemben?

Nem! A kálvinista ember törhetetlenül vallja a maga igazát, igyekszik is arról másokat meg-győzni; de az ellenkező meggyőződést is tiszteletben tartja, azért senkit nem gúnyol, nem üldöz. Aki minden embert külön, önálló, önértékű egyé-niségnek tekint, ilyen hibába nem is eshetik. Aki beleesik, nem jó kálvinista.

Ép így nem üldözője, elnyomója más fajok-

nak sem. A fajok külön létjogát, sajátlagos vonásaikkal együtt, épúgy tiszteletben tartja, mint egyesek egyéni jogait. Az Isten különböző fajokat, különböző egyéniségeket teremtett; embernek tehát nincs joga erőszakkal törni ezek ellen.

S van-e joga háborúhoz? Megvédeni a saját egyéniségét; megvédeni szeretteit, nemzetét, hazáját: nemesak joga, hanem szent kötelessége. Amde fegyvert fogni más nemzetek, más államok ellen, önző érdekből: ép oly alacsony bűn, mint a rablógyilkosság.

És mi az állam kálvinista szemüvegen nézve?

Az állam szuverén egyéniségek önkéntes társulása, amelynek végcélja ugyanaz, ami az egyes embereké, t. i. Isten országának e földön megvalósítása. Különös feladata, hogy az egyes embereket céljuk elérésében támogassa. Az állam is szuverén. Szuverénitása összege a polgárok szuverénitásának, amelyet azok önként bocsátottak az együttműködés lehetővé tétele végett az állam rendelkezésére; de amelyet vissza is vehetnek együttes akarattal, ha az állam nem helyesen él, vagy visszaél a rá bízott szuverénitással. Az állam tehát csakis demokratikus berendezésű lehet, azaz olyan, amelyben minden polgár szabadon érvényesítheti Istentől nyert tehetségeit, s e tehetségei és végzett munkája, nem pedig születése, vagy egyéb előjogok alapján foglalhat helyet az állam gépezetében, vagy mint alkotó atom, vagy mint hajtó kerék, vagy mint gépész, vezető, kormányzó. Vezetők, kormányzók csak a legjobbak, legbölcsebbek lehetnek. Vagyis az igazi demokrácia annyi, mint igazi arisztokrácia. Azaz az ideális demokrácia igazi értékük szerint választja ki a vezetőket; tehát valóban a legjobbak uralma; ellenben a hagyományos, u. n. arisztokrácia, születés alapján választja ki a vezetőket. Hogy melyik helyes, melyik felel meg a keresztyén morálnak, az vitás sem lehet.

S mi van a liberálizmussal, amelyről mostanában oly sok szó esik? A liberálisizmus a keresztyénség eredeti, hamisítatlan produktuma, a keresztyén szellem társadalmi törvénye. Minden ember felebarátod, akit szeretned kell, mint saját magadat, add meg tehát kinek-kinek a magáét, ne tégy senkinek olyat, amit magadnak sem kívánsz; mérlegeld minden embertársad munkáját, testi-lelki tulajdonságait oly igazságosan, amilyen igazságot kívánsz a magad részére: ez a liberálisizmus lényege, vagyis nem egyéb, mint a szeretet törvény szerinti alkalmazása.

Ily értelemben minden kálvinista ember csak liberális lehet. Az igazi liberálisizmusnak semmi köze a libertinizmushoz, azaz indifferentizmushoz, azok hibáiért tehát felelősségre nem vonható.

Sohase volt nagyobb szüksége Magyarországnak az igazi liberálisizmusra, mint mostani elesettségében. Építeni csak szeretettel lehet; soha nem volt annyi építeni valónk, mint most; tehát a keresztyén szeretetből fakadó liberálisizmusnak kell uralkodni a társadalmi és politikai életünkben.

Borsos Károly.

Különfélék

Lapunk múlt száma a nyomda költözése miatt nem jelenhetett meg; ezért most kettős számot adunk.

Lord Newton, aki az angol felsőházban alapos ismeretek birtokában szót emelt Csonka-Magyarország mellett, f. hó 11-én Debreczenbe érkezett s itt töltött néhány napot. Mintegy háromnegyed óráig volt dr. Baltazár Dezső püspökünknel, megtekintette a kollégiumot is, ahol a nagykönyvtár sok értékes kincse megragadta figyelmét. Sok, tanulságos mondása közül megemlíti azt, amit az Egyetértés c. napilap munkatársának arra a kérdésre adott, hogy belátható időn belül lehet-e kilátás Magyarország területi épségének békés úton való visszaszerzésére, illetve jelentékeny határkiigazításra? „Ez attól függ — mondá a Lord —, hogy miképen fog Magyarország a békeszerződés követelményeinek megfelelni. Véleményem szerint a követelmények teljesítése adja a legjobb lehetőséget területek visszaszerzésére. *Magyarországnak mint államnak kell berendezkednie úgy gazdasági, mint politikai tekintetben s arra törekednie, hogy minél kedvezőbb összehasonlításokra adjon alkalmat a kis antant államaival szemben*, mert minél kedvezőbb eredményű lesz ez az összehasonlítás Magyarország javára, annál inkább emelkedik annak valószínűsége, hogy egyes részeket vissza fognak szerezhetni“. Meg kell fontolnunk és meg kell cselekednünk!

Állami egyetemi internátus nyílik meg november elsején Debreczenben, az Országos Tanítói Árvaháznak északi pavillonjában.

A debreczeni egyház presbiteriuma egyháztársadalmi szervezetet létesített annak a munkának a teljesítésére, amelyre több, mint egy esztendeje a Kálvinisták Templomegyesülete vállalkozott, de amelyet ez, alapszabályainak meg nem erősítése miatt, végezni nem tud.

A kollégium javára a „Magyarság“ művészestélyt rendezett okt. 9-én, Debreczenben, az Arany Bika dísztermében. A népes és fényesen sikerült estélyen Milotay István, a „Magyarság“ szerkesztője mondott megnyitó beszédet, P. Maleczky Blanka művésznő énekelt, Oláh Gábor felolvasott, Némethy Ferenc hegedűművész hegedült, Komáromi János író felolvasott, Molnár Imre régi virágénekeket adott elő, Bodor Aladár pedig irredenta költeményeiből szavalt. Minden szereplőt áthatott a kollégium értékének tudata s a lelkesedés, amellyel az Alma Mater segélyére siet. Épen ezért minden szereplő a maga részéről a legjobbat adta s részünkről hálás köszönetet érdemel.

Új egyetemi tanárok. A Kormányzó a debreczeni m. kir. Tisza István tudományegyetem

orvostudományi karának kiegészítése céljából rendszeresített leiró- és tájbonctani tanszékre Huzella Tivadar drt, a gyógyszerertan tanszékére Belák Sándor drt, a belgyógyászati tanszékre Csiky József drt, az elme- és idegkórtani tanszékre Benedek László drt, a gyermekorvostani tanszékre Szontagh Félix dr.-t és a bőr- és nemi kórtani tanszékre Neuber Ede dr. budapesti egyetemi tanársegédet és magántanárt az V. fizetési osztályba nyilvános rendes tanárokká kinevezte. Az új tanárok közül dr. Benedek László kollégiumunkban végezte a gimnáziumi VII. és VIII. osztályt. Őt is, a többieket is áldáskívánással köszöntjük.

25 éves tanárságának évfordulóját ünnepelte dr. Szabó Sándor, a sárospataki jogakadémia kiváló tanára. A jubilánst, aki a debreczeni kollégiumnak volt jeles növendéke, meleg szeretettel üdvözljük ez alkalomból s reá és további munkásságára a jó Isten gazdag áldását kérjük.

A soproni evangélikus theologia — hír szerint — visszaköltözött október 1-én Sopronba.

A budapesti Bethánia-egylet f. hó 19—21. napjain munkáskonferenciát rendezett azok részére, akik már evangéliumi munkát végeznek.

Az alsószaboles-hajduvidéki egyházmegye fennállásának 100 éves fordulóját f. hó 29-én díszközgyűlés keretében ünnepli meg Debreczenben.

Dr. Erdős József 40 éves jubileumi alapítványára az előző közlemény óta a mai napig a szeniori hivatalhoz a következő adományok érkeztek: Leel-Össy Árpád lelkész (Kismarja) 50 K, Fekete Gusztáv s.-lelkész (Derecske) 20 K, Kósa Zsigmond lelkész (Komlódtótfalu) 100 K, Szalay Pál s.-lelkész (Újfehértó) 100 K, Baliay Aladár lelkész (Dancsháza) 20 K, dr. Hajdu Gyula lelkész (Berettyóújfalú) 100 K, G. Szabó Mihály lelkész (Csaholcz) 30 K, Baráth Imre lelkész (Gáva) 100 K, Református egyház Búdszentmihály 50 K, Sarka Béla lelkész (Rétközberencs) 200 K, Peley József lelkész (Záhony) 500 K, Gencsy Béla s.-lelkész (Békés) 455 K. További szíves hozzájárulást őszinte köszönettel fogad és nyilvánosan nyugtáz Debreczenben Zámory Sándor, ez idei kollégiumi szenior.

Új theologiai tanár. A pápai theologia az ószövetségi tanszékre Tóth Lajos zólyomi menekült lelkipásztort választották meg. A megválasztott a pápai theológiának volt növendéke, két évet töltött Svájcban és egy évig volt Skóciában magántitkár. Megválasztása nyereség theologiai tudományosságunk számára. Ad multos annos!

Halottunk. Paraszniai Rác Gyula, nagyhalászi lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró életének 68., boldog házasságának 37. évében október 6-án elhunyt. A boldogult évtizedeken át volt a nagyhalászi gyülekezet hűséges buzgó pásztora. Halálát özvegye, öt gyermeke, hat unokája, három menyee, veje, nagyszámú rokon-

sága és gyülekezete gyászolja, akiknek veszteségében őszintén osztozunk. Legyen áldott emlékezte!

Hollós Pál építész (Budapest, IX., Ráday utca 45.) irodáját megnyitotta és szegényebb egyházaknak tervekkel és költségvetéssel díjtalanul szolgál.

Lelkészeiktatás Túrkevéen. A Baja Mihály lelkész Debreczenbe jövetelével megüresedett túrkevei lelkipásztorságra megválasztott Cziriák Géza beiktatása f. hó 2-án volt. A beiktatást Török Imre hevesnagykunsági esperes végezte, míg az új pásztor 2 Kor12¹⁵ alapján tartott megragadó alkalmi beszédet. A beiktatás után 300 terítékes közebed volt. E jelentős esemény alkalmából úgy az ifjú lelkipásztornak, aki theol. akadémiánknak jeles növendéke és esküdt-felügyelője volt, mint a gyülekezetnek áldást és kegyelmet kívánunk.

A Királyhágó melléki Egyházkerület élére az október 1-én történt szavazatbontás eredményeképpen a következő vezetőség került: püspök Sulyok István, főgondnok Domahidy Elemér, egyházker. egyházi főjegyző Soltész Elemér, világi dr. Harcsár Géza (Szatmár), egyházi aljegyző Nagy Vilmos, világi dr. Várady Miklós (Székelyhíd), egyházkerületi tanácsbírák lelkészi részről Takács Zsigmond, Bélteky Lajos és Csécsi Imre, világi részről Szabó Zoltán (Arad), Papszász Lajos (Csokaly), dr. Szegedi Lajos és dr. Böszörményi Emil között új választás lesz. A püspökszentelés október végén, vagy november elején lesz.

A bási alumneum ingyenes helyére felvették Gyűlvézi István volt debreczeni szeniort, aki már ki is utazott külföldre. Hálás köszönettel vesszük a svájciak nemes jótékonyosságát.

A Keresztyén Család közkedvelt vallásos néplapunk október 1-től heti lappá lett. Előfizetési ára 120 K. Kiadóhivatal Győr, Kígyóutca 10. Melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Krisztus üzenete. Egyházi beszéd elő- és utóimádsággal. Elmondotta dr. Lencz Géza egyetemi tanár a debreczeni Nagytemplomban, 1921 július 17-én. A predikáció Jel 2₁₋₇ alapján építően van megszerkesztve és a debreczeni gyülekezetre alkalmazva. Bár tanulnának belőle a hallgatók és olvasók.

A Csendes Percek októberi füzeté minden napra iránytmutató elmélkedést ad bibliai szakasz alapján. Ára postán küldve 5 K., kiadója ifj. Victor János, Budapest, I., Bertalan-utca 24. szám, III. 1.

A mezőkövesdi maroknyi reformátusság református elemi iskolát akar felállítani. Szíves adományokat kér e célra a mezőkövesdi református egyház.

Zirczen megalakult az egyesült református és evangélikus fiók-egyház. Az első református istentiszteleten képviseltette magát a helybeli cisztercita-rend is.

Egyházkerületi gyűlés és bizottsági ülések.

Az egyházkerületi tanügyi bizottság nov. 8-án d. e.; a pénzügyi bizottság aznap d. u.; a kollégiumi igazgatótanács nov. 9-én d. e.; a népiskolai tanügyi bizottság 10-én d. e. ülésezik a kistanácsteremben. Az egyházkerületi közgyűlés nov. 22-én lesz lelkézszenveléssel egybekötve.

Frauenfelder Arnold teufeni (svájci) lelkipásztor a napokban Debreczenbe jött, hogy meglátogassa dr. Veress István tanítóképzőintézeti igazgatót, aki neki 22 éve tanuló társa volt Baselben. A kiváló lelkipásztor meglátogatta dr. Baltazár Dezső püspököt és megnézte Debreczen nevezetességeit. 14-én délután a kollégium oratoriumában Karai Sándor üdvözölte meleg szavakkal, amire ő hosszabb beszédet intézett az egybegyűlt ifjakhoz, buzdítván őket munkára és kitartásra.

Raffay Sándor evangélikus püspök harminceves lelkézi jubileumát a múlt hó végén ünnepelte híveinek serege és a magyar sajtó. A tudós püspök ünnepelésében lélek szerint mi is részt vettünk.

A **gömör-tornai** egyházmegye szept. 22-én Aggteleken közgyűlést tartott, amelyen ünnepélyesen beiktatták Juhász László esperest és Ragályi Balassa Ferenc báró gondnokot.

A **Szegedre** menekült kolozsvári egyetem október 9-én nyílik meg.

Az **esztergomi** róm. kath. egyházmegye cseh uralom alá került részeinek független apostoli vikáriátus keretében egyesítése végett a cseh kormány tárgyalásokat folytat Rómában.

A **tiszavidéki** ágostai hitvallású egyházkerület nov. 6-án közgyűlést tart Miskolcson.

A **pápai** theologiai akadémián az üresedésben volt egyháztörténelmi tanszéket Miklós Ödön felsőmocsoládi lelkipástorral töltötték be. Minden tekintetben megfelelő, szaktárgyában eddig is nagyon szép eredményeket felmutató tudóst nyert benne a testvér-theologia. Ad multos annos.

Gyermekkert néven megindult Amerikában az első református gyermek-újság.

A **Református Hiradó** c. nagyváradi vallásos irányú, jól szerkesztett heti néplapból olvassuk, hogy Varga Gedeon fugyivásárhelyi lelkész Nagyváradra ment hitoktatónak, Juhász András váradi s.-lelkész Nagyszalontán lett hitoktató.

A **magyar katolikus férfiaknak**, Bangha Béla jezsuita egyik előadás szerint, három nagy hibájuk van: következetlenek, megalkuvók és példátlanul komolytalanok. Megvannak-e bennünk is ezek a hibák. Ha megvannak, küszöböljük ki. Ha nincsenek, segítsük róm. kath. atyánkfiait, hogy megszabaduljanak tőlük. Mert ez az evangéliom.

Háromszázezer menekült van Csonka-Magyarországon.

Református Szövetség címmel D. Nagy Sándor fő- és dr. Godács Imre felelős szerkesztésében ügyes egybeállítású, havonként kétszer megjelenő valláserköles lap indult meg Hódmezővásárhelyen. Szívesen üdvözöljük az új laptársat.

A **Domokos-rend** magyar provinciája ebben az évben ünnepli fennállásának 700 éves fordulóját.

Pályázat alatt van a csurgói főgimn. valóság-tanári állás, határidő okt. 20.

Megjelenik az Imádság értelme második kiadása. Mint értesülünk, október végére kikerül a nyomdából Fosdick E. H.-nak „Az imádság értelme” című munkája a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség kiadásában. E kiváló mű első kiadása annak idején 4 hónap alatt elfogyott. Most előfizetést hirdet reá a Diákszövetség. Előfizetési ára november hó 6-ig karton kötésben, egyszerű papíron 45.— K, simított papíron 55.— K. Portó gyanánt nyomtatványként való küldésénél 2.— K, ajánlott küldésnél 5.— K. fizetendő külön. Bolti ára 60.—, illetve 72.— K lesz. Az előfizetési pénzek a Diákszövetség címére küldendők, Budapest, VII., Hársfa-utca 59/b. A könyv iránt az első kiadás elfogyása óta nagy a kereslet, miután magyar nyelven kétség kívül ez a legjobb munka az imádságról.

Az Erő hódítása diákságunk körében. A napokban záródott le „Az Erő” című diákságunk propaganda útjának első részlete, melynek folyamán dr. Halmy János és Deme László a tiszáninneri, tiszántúli és dunamelléki nagyobb városok iskoláinak növendékeit látogatták meg. Minden egyes helyen előadásokat tartottak a fiú- és leánydiákság előtt, főhíva figyelmüket a jövő iránti nagy kötelességekre és egyúttal reámutatva arra a fontos segítségre, amelyet nekik ebben Az Erő nyújthat. Eddig összesen több, mint 10,000 középiskolás diák előtt beszéltek. Az eredmények a legteljesebb mértékben igazolják a lap érdekében teljesített eme propagandát, amennyiben már eddig is több ezren fizettek elő Az Erő-re, továbbá érdeklődtek Az Erő által is folytatott cserkészmunka iránt. A két kiküldött különösen kiemeli középiskolás diákságunk lelki fogékonyságát és a tanári karok legmesszebbmenő megértését és támogatását. Több helyen, még állami iskolákban is, kérték a látogatások állandósítását, melynek lehetővé tételére valószínűleg külön középiskolás utazó titkárt állít be a Diákszövetség. Mint értesülünk, Az Erő szerkesztősege újabb lelkes felhívást bocsát ki mindazokhoz, akik középiskolás diákokkal foglalkoznak és felhívja egyúttal előfizetésre az összes lelkézi hivatalokat és iskolai könyvtárakat is, miután — nagyon helyesen — úgy gondolkozik, hogy egyházunk vezetőinek első sorban kell ismerni mindazt, ami ifjúságunk nevelése érdekében történik. A lap fejlesztésére különben a svájciak által már megküldött adományból a szétosztó bizottság, élén dr. Szabó Aladarral, eddig 10,000 K-t szavazott meg Az Erő-nek. Mi is a magunk részéről mindenkinek legmesszebbmenő jóindulatába ajánljuk ezt az ifjúsági lapot, amely az új generáció nevelése érdekében pártatlan szolgálatot teljesít és amelyet diákságunk annyira megszeretett.

Az Erő szerkesztősége küldött ugyan mutatványszámokat minden olyan város evangélikus és református lelkészi hivatalának, amelyben polgáritól felfelé középiskolák vannak, de amennyiben ezek nem érkeztek volna meg, értesítésre újból szívesen küld mutatványszámokat a kiadóhivatal.

Newyorkban az amerikai kémiai társulat közgyűlésén Sir Edward Thorpes elnök erélyesen tiltakozott a mérges gázoknak a háborúban való felhasználása ellen, mert ez a tudomány lealacsonyítását és a civilizáció megtagadását jelenti.

Jó állapotban levő harmoniumot magas áron veszek. Cím a kiadóban.

A „Dr. Diesőfi József” című cikksorozatba néhány értelemzavaró sajtóhiba csúszott be, amiket ezennel kiigazítunk. A 181-ik lapon, alulról a 4-ik sorban „debreczeni m. kir. tudományegyetem”, a 190-ik lapon felülről a 4-ik sorban „bőven fejtegeti”, a 195-ik lap első sorában „az égő csipkebokor tüze”, a 203-ik lapon, felülről a 31-ik sorban „a lelkekben” olvasandó.

Pályázat.

A tiszaderzsi református egyház kántortanítói állására pályázatot hirdet.

Fizetése: 100 kor., tíz köböl rozs, 10 köböl árpa, 15 hold föld, 3 öl puha tűzifa, ismétlőiskoláért 40 korona, stóla, három szobás lakás, államsegély.

Kötelessége: presbiteriumtól reábizott osztályok vezetése, ismétlő fiúk tanítása, istentiszteleten és temetéskor orgonázás, dalárda vezetése, legátus ellátása megszabott fizetésért, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése.

Felszerelt kérvény — melyben forradalom és kommun alatti magatartása hatósági bizonyítvánnyal igazolandó — okt. 28-ig lelkészi hivatalhoz beküldendő.

Próba-orgonázás okt. 30-án délelőtt lesz, megválasztott 200 korona útiköltséget kap.

Állás azonnal elfoglalandó.

Presbiterium.

Pályázat.

A demecseri református egyház a második férfi tanítói állásra pályázatot hirdet. — Javadalma: az egyháztól 100 korona készpénz, egy szoba lakásul és 20 korona kertváltás évenként, az államtól fizeteskiegészítés és a törvényes segélyek. — Kötelessége: a reá bízott osztályokat tanterv szerint tanítani s akadályoztatásuk esetén a lelkészt és a kántort helyettesíteni. Menekültek előnyben részesülnek. Kommunizmus alatti viselet igazolandó.

Pályázati határidő: október 28.

A kellőleg felszerelt kérvények a református lelkészhez küldendők.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Iskolaszék.

Egyházak, iskolák, valamint a nagytiszteletű Lelkész és tiszteit Tanító urak figyelmébe!!!

A magyarországi református Egyetemes Konvent a kiadásában megjelenő ooooo

Új Énekeskönyv

nyomtatásával Debreczen sz. kirváros és a Tiszántúli református Egyházkerület Könyvnyomda Vállalatát, az egész országban való kizárólagos terjesztéssel és árúsitással a nyomda-vállalat tulajdonát képező

„Méliusz” könyvkereskedést,

kiadóhivatal, zenemű-, papir- és írószerkereskedést, Debreczen, Ferencz József-út (Piac-u.) 26.

bízta meg. Az új énekeskönyv egyelőre a következő három kivitelben, már folyó évi **október havában** megjelent és **használatra kötelező.**

Papirkötésben . . . ára 42 K Ezen árakból az egy-Félvászon kötésben . . . 44 K házaknak és iskoláknak Egészvászon kötésben „ 54 K 10% engedmény jár.

Megrendelések már most eszközölhetők, amelyek utánvétel figyelmesen és pontosan lesznek elintézve. Az ország összes elemi- és középiskolaiban használt tankönyvek **nagy választékban**, papir-, író-, rajz- és irodaszerek a **legjutányosabban** beszerezhetők.

A Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomda: R. T. (Budapest, VIII., Nap-utca 13.)

kiadásában megjelent:

BETHLEN-NAPTÁR az 1922. évre

a magyar református családok nagy képes naptára. Az összes püspökök, a legkiválóbb egyházi és világi írók cikkeivel és költeményeivel — sok képpel.

Ára 30 korona.

RAVASZ LÁSZLÓ életrajza.

Arcképpel. Ára 10 korona.

A budapesti kálvintéri templom.

Visszatekintés a pesti református egyház multjára. Írta Pruzsinszky Pál.

A budapesti református templomok képével, *Báthori Gábor*, *Jörök Pál* és *Szász Károly* püspök arcképével.

Ára 30 korona.

Kaphatók: a lelkészi hivatalokban, továbbá Budapesten VIII., Nap-utca 13., Kálvin-tér 8. és az összes nagyobb könyvkereskedésekben.